

278. Van Dale, de letter C (4)

1. De cocasse cocakauwer is een koddige coquero. Coccidiosis is een hoenderziekte veroorzaakt door kokken (cocci). Een coccejaan is een volgeling van Coccejus. Het cockaynesyndroom (Jaarboek 2007) is een erfelijke ziekte. Een cochleair implantaat zit in het slakkenhuis (cochlea). Kun je met cochenille-inkt het woord 'schildluis' schrijven? Je hebt cockringen en servetringen. De cockney met zijn cockerspaniël sprak vloeiend Cockney. Cocoonen doe je in huiselijke kring. De gecocufieerde echtgenote spuugde (spooog) vuur.

2. Een coelacant is een grote, primitieve beenvis, coelenterata zijn holtedieren en coeliakie is een ongeneeslijke stofwisselingsziekte. Coërcitief is bedwingend. In Amsterdam is het begrip 'cohenniseren' (Jaarboek 2008; naar burgemeester Job Cohen) ontstaan. Coïnerie is koeioneren (koeienoren is iets anders...), een coin de feu is een huisjasje. Colchicaceeën zijn tijloosachtige planten. De colgateglimlach en de prodentglimlach concurreerden met elkaar. Bij een militaire aanval vindt vaak collateral damage plaats. Collect bellen doe je met een collect call. Een clarence is een 4-wielig rijtuig (vierwielig rijtuig). De claviger is de conciërge op een gymnasium.

3. Mijn partner was clean-shaven. De clavicula (meervoud: clavicula's, claviculae) is het sleutelbeen. De codex argenteus is het enige handschrift van Wulfila's Gotische Bijbelvertaling. Het shirt van Pele is een collector's item. De codex constitutionum is een van de vier delen van het onder keizer Justinianus tot stand gekomen Corpus Juris Civilis, verbindend sedert 534. Die collega-econoom was stevens zijn collega proximus. De Staten-Generaal, de Raad van State, de Algemene Rekenkamer en de Kanselarij der Nederlandse Orden zijn de Hoge Colleges van Staat. Die passage wordt col legno gespeeld.

4. Een collodionbaby wordt met een hoornpantser geboren. Die ziekte heet trouwens ichtyosis congenita (in het Nederlands: ichtyosis, visschubbenziekte). Een colloquium doctum is een toelatingsexamen tot de universiteit. Het collyrium is oogwater. Het gebruikte lettertype kan in een colofon vermeld worden. Het colombier is een zeker papierformaat. Zou een colombine nog weten dat zij gekleed is als het liefje van Harlekijn? Marcheren kun je doen in colonnes. Het colorfieldpainting is een abstracte schilderstijl. Het columbo-effect ontstaat door zand-in-de-ogen-strooierij (een soort van voor-de-gek-houderij?). Met een colt schoot hij de COM, computer output on microfilm, aan flarden. Ook non-combattanten kunnen heel goed combatlaarzen (kistjes) dragen.

5. Tijdens het combinen werd de combine gesmeed. Come sopra betekent in de muziek: als boven. De comitas gentium (comitas inter gentes) is hoffelijkheid tussen de volken. De secretaris-generaal had een comité-generaal bijeengeroepen. In België heb je comité I en comité P. De commedia dell'arte is een kluchtspel. Zij reageerde niet comme il faut. Ze zaten alweer te commercen, of was het cometten? De commissaris van de Koningin is voorzitter van GS en PS. Een commis-voyageur is een handelsreiziger. Commodo tuo betekent: als het u gelegen komt. Ze bezat common sense en toonde commitment. In België is communautariseren gewoon defederaliseren. In een commune is er de commune bonum. Ze leven in communio bonorum, gemeenschap van goederen. Communi consensu werd de vergadering verdaagd.

6. De Comorese munteenheid is de Comorese franc. Met de compact camera maakte hij een opname van de compactdiscspeler. Een compliment à crochet heeft wel iets van een boemerang. De compliceverklaringen deden de medecomplice de das om. De kinderen speelden levensgevaarlijk met dat combustibele (brandbare) goedje. Een commilito (meervoud: commilitones) is een wapenbroeder. Een composer is een zetcomputer. De verdachte was niet helemaal compos mentis. Een comprimeetje vind je bij geneesmiddelen. Een compte-rendu is een financieel verslag. Con affetto is met gevoel, con amore met liefde en con brio met vuur.

7. Comstockery is het als verwerpelijk afdoen van iedere vorm van censuur, met name die op de literatuur. De conceptbegroting is gereed. Bij de conceptual art is de verbeelding ondergeschikt. Het

Europese concert was een vredesoperatie. Concha's zijn doopschelpen. Chocolade concheren doe je met een conche(machine). Conchyliën zijn schelp- en/of schaaldieren. In een concies betoog kwam hij tot de pointe. Het Concilie van Trente en het Tweede Vaticaans Concilie waren geen voorbeelden van een algemeen of oecumenisch concilie. Dat was een concludent argument. Eensgezindheid, concordia, is naar de godin der eendracht genoemd. Je hebt concrete kunst, concrete poëzie en concrete muziek (musique concrète). Een stofnaam is een concretum, net als een voorwerpsnaam en een verzamelnaam. De aanduiding 'vlam' voor 'liefde' is een abstractum pro concreto. De concursus realis is de meerdaadse samenloop van strafbare feiten.

8. Een contrail is een condensatiestreep. Een conditio indebiti is een vordering wegens niet-verschuldigde betaling. Van André Malraux kennen we de condition humaine, het menselijk tekort. Een condottiere is de aanvoerder van huursoldaten in het Italië van de veertiende en vijftiende eeuw. Voor promotie is een goede conduitestaat een conditio sine qua non. Een confidenceman kun je niet vertrouwen. Een confiseur is een banketbakker; normaal is zijn winkel niet confisqueerbaar. Naast het loyaliteitsconflict kennen we het Balkanconflict en het cao-conflict. De Nederlandse uitdrukking 'voor kopie conform' wordt afgekort tot cc. De non-conformiste (nee, niet die uit het klooster!) gooide de knuppel in het hoenderhok van de confrères die verenigd waren in hun confrérie. De confuse congadrummer kreeg zijn congé.

9. Het confucianisme is de leer van Confucius. Hij was compos sui, zichzelf meester. De dames Z. en L. zijn dicteeweduwen. Is dat ook het voorland van de dames D. en Van D.? Het geconfabuleerde verhaal veroorzaakte veel ophef. Confisqueerbaar is confiscabel. De congopauw komt uit de binnenlanden van de Congo. In Rome heb je de Congregatie voor de geloofsleer en de Congregatie voor de katholieke opvoeding. In de VS is er het Congres; je bent daar Congreslid. Het Congres van Wenen en het Wener Congres (1814-1815) zijn synoniemen. Ze deelden illegaal het conjugale bed; dat hoort immers bij het connubium.

10. De conquistadores veroverden Amerika in de zestiende eeuw. Hij was connataal doof. Door consanguiniteit waren ze consanguïen. Hij stond ons consilio manūque terzijde; later bleek dat hij een consigliere was. Ken je de consequenties ervan? De consommé staat als soep bekend. Wat met een demper gespeeld wordt, is con sordino. De constanten van Planck en Boltzmann zijn onvergelyklijk. Het Consulaat was de regeringsvorm met drie consuls in Frankrijk van 1799-1804. De Akte van Consulentenschap was een geheime overeenkomst in 1766.

11. Levensmiddelen zijn niet-duurzame consumptiegoederen. De contante waarde van een toekomstig bedrag wordt aangeduid met de letters CW. Met ware contemptus mundi pleegde hij zelfmoord. Wat doet de afdeling contentieux van de Raad van State? Contigue dorpen zijn naburig. Het conto a metà is in de boekhouding een halve rekening. Een conto de reis was een rekening in reis (thans: escudo's, althans in Portugal). Haar gedrag was contra bonos mores, in strijd met de goede zeden. De contra-alt is de lage alt. Voorbeelden van de contradans zijn de anglaise en de écossaise. Een contraptie is een uitvindsel, een uitvinding zonder gebruikswaarde. Die manier van doen is contra naturam, erger nog: contra legem.

12. Een contraseign zet de verantwoordelijke minister. Wat hij doet is contrasigneren, medeondertekenen. Een jantje-contrarie is een dwarsligger. Het contrareformatorische gedachtegoed stamde uit de Contrareformatie van de zestiende en zeventiende eeuw. De burgerlijke samenleving rust op een contrat social. Hij aanvaardde de contrecoup à contrecoeur.

Rein Leentfaar